

Priručnik za valorizaciju
židovske kulturne baštine
proizašlu iz zajednice

sažetak

1	Uvod.....	3
2	Model valorizacije židovske kulturne baštine proizašao iz zajednice	4
2.1	Pregled modela i opći koncept.....	4
3	Uključivanje u temu i proces	5
3.1	Stvaranje lokalne skupine dionika i uključivanje lokalnih židovskih zajednica	6
3.2	Razvoj metodologije za pregled židovske kulturne baštine.....	7
3.3	Organiziranje inventarizacijskih radionica u partnerskim gradovima.....	7
3.4.	Razvoj lokalnih popisa i zajedničkog repozitorija materijalne i nematerijalne židovske kulturne baštine.....	8
4	Razvoj proizvoda i usluga temeljenih na židovskoj kulturnoj baštini.....	9
4.1	Organizacija radionica izgradnje kapaciteta i uparivanja u partnerskim gradovima.....	9
4.2	Stvaranje lokalnih portfelja i ideja za pilot-aktivnosti.....	10
4.3	Stvaranje sveobuhvatnog portfelja turističkih usluga i atrakcija te zajedničkih tematskih ruta.....	10
4.4	Razvoj transnacionalnog akcijskog plana tematskih inicijativa židovske kulturne baštine	11
5	Provedba lokalnih pilot-aktivnosti.....	12
5.1	Stvaranje zajedničke strategije vidljivosti	13
5.2	Online tematske radne skupine	14
5.3	Provedba planiranih aktivnosti pilot-projekata.....	14
5.3.1	REDISCOVER Gastronomija.....	14
5.3.2	REDISCOVER Vođene ture	15
5.3.3	REDISCOVER Rehabilitirana židovska baština.....	18
5.3.4	REDISCOVER Virtualni muzeji i izložbe	20
5.3.5	REDISCOVER Događanja festivala židovske baštine.....	21
5.4	Strateška evaluacija pilot-projekata.....	22
6	Održivost proizvoda, iskustava i mreža projekta	22
6.1	Održavanje uključenosti lokalne zajednice u priznanju vrijednosti židovske kulturne baštine.....	22
6.2	Integriranje proizvoda i usluga pilot-aktivnosti u turističku ponudu.....	23
6.3.	Potencijal za održivost i razvoj projektnog partnerstva.....	23
7	Zaključci.....	24

1 Uvod

Središnja i istočna Europa bile su do 2. svjetskog rata dom prosperitetnih židovskih zajednica, s rastućim brojem stanovnika, ekonomskim pokazateljima i društvenim doprinosom te širenjem lokalne kulturne raznolikosti. Iako su tragična previranja sredinom 20. stoljeća i iseljavanje preživjelog stanovništva iscrpili mnoge od ovih zajednica, njihovi korijeni i nasljeđe još uvijek postoje.

Srednji gradovi s 20 000 - 200 000 stanovnika, za razliku od glavnih gradova i velikih regionalnih središta, imaju ograničenu izgrađenu kulturnu baštinu i male židovske zajednice sa očuvanim vjerskim i kulturnim obilježjima. Za ove je gradove glavni izazov pronaći načine kako iskoristiti ograničenu količinu vidljive židovske kulturne baštine i kako je razviti u složene i konkurentne kulturne atrakcije s potencijalnim turističkim izgledima, koristeći prednost nematerijalne baštine.

Kroz projekt REDISCOVER, devet srednjih gradova Podunavske regije surađivalo je na suočavanju s tim izazovom i stvaranjem konkurentne prednosti kroz inovativne inicijative i umrežavanje. Partnerstvo za provedbu projekta temeljilo se na gradovima slične povijesne pozadine koji imaju židovsku baštinu i slične kulturne i turističke misije. Partneri na projektu bili su Grad Segedin (Mađarska, vodeći partner), Turistička zajednica Segedina I okolice / Szeged and Surroundings Tourism Nonprofit Ltd. (Mađarska), Grad Galati (Rumunjska), Grad Regensburg - Uprava za baštinu na svjetskoj listi (Njemačka), Grad Osijek (Hrvatska), Institut za kulturu, turizam i sport Murska Sobotica (Slovenija), Grad Temišvar (Rumunjska), Gradski muzej Subotica (Srbija), Općina Kotor (Crna Gora) i Grad Banja Luka (Bosna i Hercegovina). Uz to, Grad Subotica, Općina Murska Sobotica, Židovska općina Segedin, Židovska općina Temišvar - dio Saveza židovskih zajednica Rumunjske, Židovska općina Osijek, Židovska zajednica Crne Gore, Židovska općina Banja Luka i Rumunjski institut za istraživanje nacionalnih manjina također su bili uključeni u projekt kao tematski partneri.

Tijekom trogodišnjeg razdoblja, projektni su partneri pažljivo istraživali i popisivali materijalnu i nematerijalnu lokalnu židovsku kulturnu baštinu s turističkim potencijalom, razvijali i testirali kulturne proizvode i usluge temeljene na ponovno otkrivenoj baštini, procjenjivali ih i donosili zaključke za daljnju integraciju pilot-rezultata u veće nacionalne i međunarodne mreže.

Ovaj priručnik daje pregled i ocjenjuje iskustvo projekta REDISCOVER: njegove aktivnosti i rezultate. Pruža smjernice i savjete gradskim upravama, lokalnim donositeljima odluka, zajednicama, pružateljima turističkih usluga i svima zainteresiranima za otkrivanje i stvaranje koristi od vlastite židovske kulturne baštine, o tome kako razviti nove kulturne proizvode i usluge kroz sudjelovanje zajednice, kako se ovi proizvodi i usluge mogu prenijeti na druge lokacije i kako se turistička ponuda i međunarodno umrežavanje, temeljeno na ponovno otkrivenoj kulturnoj baštini, mogu održati i poboljšati.

2 Model valorizacije židovske kulturne baštine proizašao iz zajednice

Ovaj model valorizacije židovske kulturne baštine proizašao iz zajednice sinteza je projekta REDISCOVER, temeljen na trogodišnjem iskustvu provedbe tog projekta. Kroz ovaj model valorizacije, metodologija projekta REDISCOVER može se prenijeti u različita okruženja u Europi, pružajući priliku europskim gradovima i regijama da istražuju i razvijaju vlastitu židovsku kulturnu baštinu u turističke proizvode i usluge proizašle iz zajednice.

2.1 Pregled modela i opći koncept

Transnacionalni program Dunav instrument je financiranja Europske teritorijalne suradnje koji pruža okvir za provedbu zajedničkih aktivnosti i razmjene politika između nacionalnih, regionalnih i lokalnih aktera iz različitih država članica. Projekt REDISCOVER bavi se **2. prioritetom Transnacionalnog programa Dunav: Podunavsko područje odgovorno prema okolišu i kulturi te specifičnim ciljem 2.2: Poticanje održive upotrebe prirodne i kulturne baštine te resursa.**

Glavni cilj projekta je poboljšati integrirane kapacitete upravljanja kulturnom baštinom i valorizacije srednje velikih gradova Podunavlja, zajedno s uključenim namjenskim kulturnim i turističkim institucijama / akterima, kako bi se zaštitilo materijalno i nematerijalno židovsko nasljeđe za nadolazeće generacije, nadograđujući djelomično neotkriveni potencijal i razvijajući ga u suvremena turistička rješenja, istovremeno organizirajući njegovu vidljivost, pristupačnost i održivost.

Kako bi se postigao glavni cilj, za projekt su identificirana **tri specifična cilja (SC):**

SC1 je uključivanje relevantnih dionika u participativni proces s ciljem prepoznavanja židovske kulturne baštine kao bogatstva i potencijalne atrakcije.

SC2 je razvoj novih kulturnih proizvoda / usluga temeljenih na židovskoj kulturnoj baštini.

SC3 je uspostaviti mrežu održive suradnje i promicati prenosivost rješenja u zainteresirane treće gradove.

Glavni rezultat projekta je ponovno otkrivanje lokalno dostupnih dobara židovske kulturne baštine i njihovo pretvaranje u zajednički razvijene sinergijske kulturne i turističke proizvode kroz proces zajedničkog stvaranja (SC2). Kao preduvjet za to, organiziran je širok postupak uključivanja dionika kako bi se mobiliziralo lokalno stanovništvo, podržalo prepoznavanje vrijednosti židovske kulturne baštine i stimilirale inicijative odozdo prema gore (SC1). S druge strane, kako bi se održala i uvriježila inovativna praksa razvijena i testirana u okviru projekta, uspostavljena je mreža uključenih gradova i baštinskih organizacija (SC3).

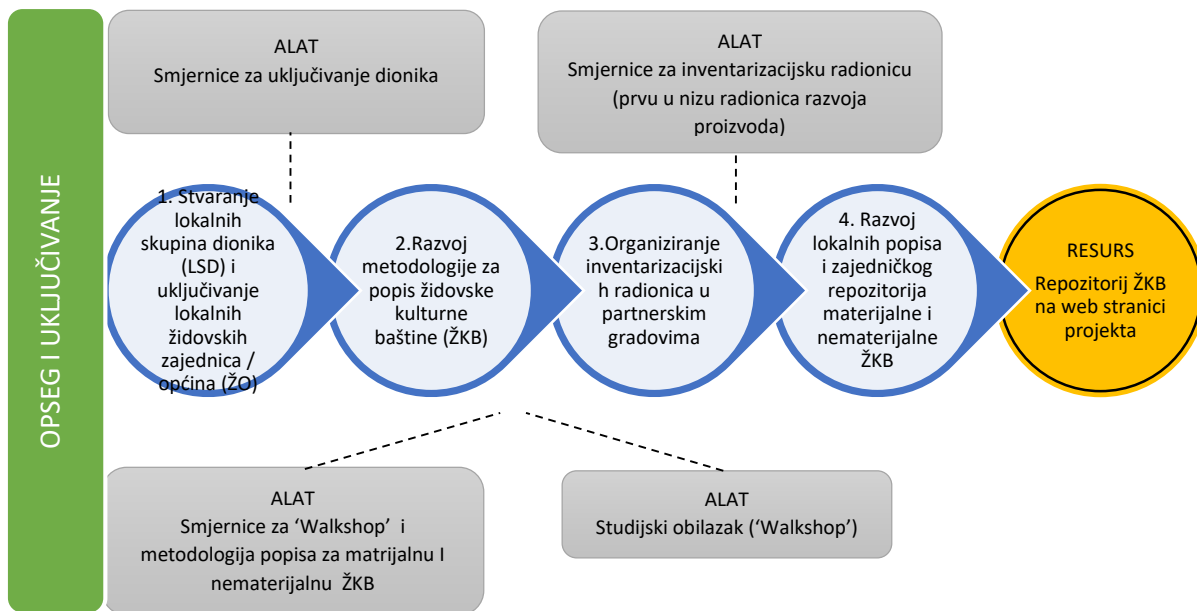
Da bi postigao svoje ciljeve, projekt je napredovao kroz 4 faze: opseg i uključivanje, razvoj, provedba i održivost.

Namjera je bila unaprijediti angažman zajednice (SC1) iz minimalnog sudjelovanja prije projekta u fazu zajedničke odgovornosti (zajedničko upravljanje) kao održivi ishod projekta kroz zajedničko istraživanje, stvaranje i izvedbu. U istom su smislu razvijeni novi kulturni proizvodi i usluge (SC2) od niza pojedinačnih dobara židovske kulturne baštine kroz faze nadahnuća, razvijanja ideja, testiranja i poboljšanja te integriranja u turističku ponudu. Kako bi se olakšao napredak u vezi s angažmanom zajednice i razvojem proizvoda, izgrađena je projektna mreža (SC3) okupljanjem za provedbu projekta, udruživanjem na temelju zajedničkih interesa i principa, izgradnjom povjerenja tijekom zajedničkog rada i širenjem kao nastavak projekta.

Svaka faza projekta temeljila se na metodološkom pristupu, koji je uključivao, prvo, razvoj zajedničkih metodoloških alata na razini projekta, zatim su se alati koristili za provedbu aktivnosti na razini gradova projektnih partnera i / ili mreže, i na kraju, aktivnosti su rezultirale zajedničkim ishodima, koji su poslužili kao resursi za sljedeće faze.

3 Uključivanje u temu i proces

3.1 Stvaranje lokalne skupine dionika i uključivanje lokalnih židovskih zajednica

Kao prvi korak ka uspostavljanju angažmana u zajednici tijekom cijelog projekta, razvijene su **Smjernice za uključivanje dionika u projektu REDISCOVER**. U njima je navedeno da bi primjena predloženih alata i radnih metoda u praksi mogla zahtijevati njihovo prilagođavanje kontekstu partnera, uzimajući u obzir različite radne kulture i različite pristupe sudjelovanju u uključenim zemljama.

Stvaranje lokalnih skupina dionika bio je jedan od ključnih ciljeva uključivanja dionika. Iniciran je na **radionici za uključivanje dionika** na razini cijele mreže, gdje je stvoren koherentan okvir koji će se kasnije primijeniti na sličnim sastancima na lokalnoj razini u svakom partnerskom gradu.

Dionici projekta su svi oni koji imaju interes ili ulogu u projektu ili na koje projekt utječe. Lokalne skupine dionika razlikovale su se prema lokalnim okolnostima, ali najčešće su uključivale lokalne i / ili regionalne / nacionalne židovske zajednice, organizacije za upravljanje destinacijama i turistička poduzeća, znanstvene i obrazovne institucije, lokalne i / ili regionalne vlasti. Lokalni muzeji, druge židovske ustanove, baštinske institucije, zainteresirane organizacije civilnog društva i predstavnici medija također su bili uključeni prema raspoloživosti.

Početni **lokalni sastanci dionika** u partnerskim gradovima odigrali su ulogu u oblikovanju projekta odlukom o temi Zapisa osobnih povijesti, seriji videozapisa koji će se objaviti na društvenim mrežama, i postavljanjem temelja za lokalne repozitorije židovske kulturne baštine raspravom o metodološkim aspektima.

3.2 Razvoj metodologije za pregled židovske kulturne baštine

Kako bi se nadahnulo otkrivanje istinskog potencijala židovske kulturne baštine, u Temišvaru (Rumunjska) organizirana je za partnere na projektu interaktivna radionica u kombinaciji sa studijskim obilaskom pod nazivom „Walkshop“. Cilj ‘Walkshopa’ bio je istaknuti židovsku kulturnu baštinu grada-domaćina i potaknuti partnere da dijele svoje ideje, uvide i iskustva.

Kao pripremni korak za ‘Walkshop’, izrađene su **opće smjernice**. Smjernice su predložile **kriterije za odabir elemenata židovske kulturne baštine** koji će se predstaviti tijekom obilaska (šetnje) usredotočujući se uglavnom na najčešće elemente baštine, kako materijalne, tako i nematerijalne.

Walkshop u Temišvaru bio je radni alat za projektne partnere kako bi testirali metodologiju predloženu u nacrtu smjernica, kao i različite praktične aspekte temišvarskog kruga židovske baštine, poput privlačnosti atrakcija za sudionike, rasporeda, prijevoznih izazova.

3.3 Organiziranje inventarizacijskih radionica u partnerskim gradovima

Slijedeći zajedničku metodologiju istraživanja materijalne i nematerijalne židovske kulturne baštine dogovorenu između partnera na projektu tijekom ‘Walkshopa’ i kroz Smjernice za radionice za razvoj proizvoda, u svakom su gradu-partneru organizirane **inventarizacijske radionice**.

Cilj inventarizacijskih radionica bio je pronaći i identificirati (= ponovno otkriti) postojeću židovsku kulturnu baštinu u svakom partnerskom gradu i definirati potencijalne lokalne i zajedničke proizvode kulturnog turizma. Kao rezultat toga, razvijeni su lokalni popisi, inventari židovske baštine partnerskih gradova, koji su stvarni pisani dokumenti u obliku Excel tablica, koji sadrže istaknute (označene) elemente baštine s najvećim turističkim potencijalom.

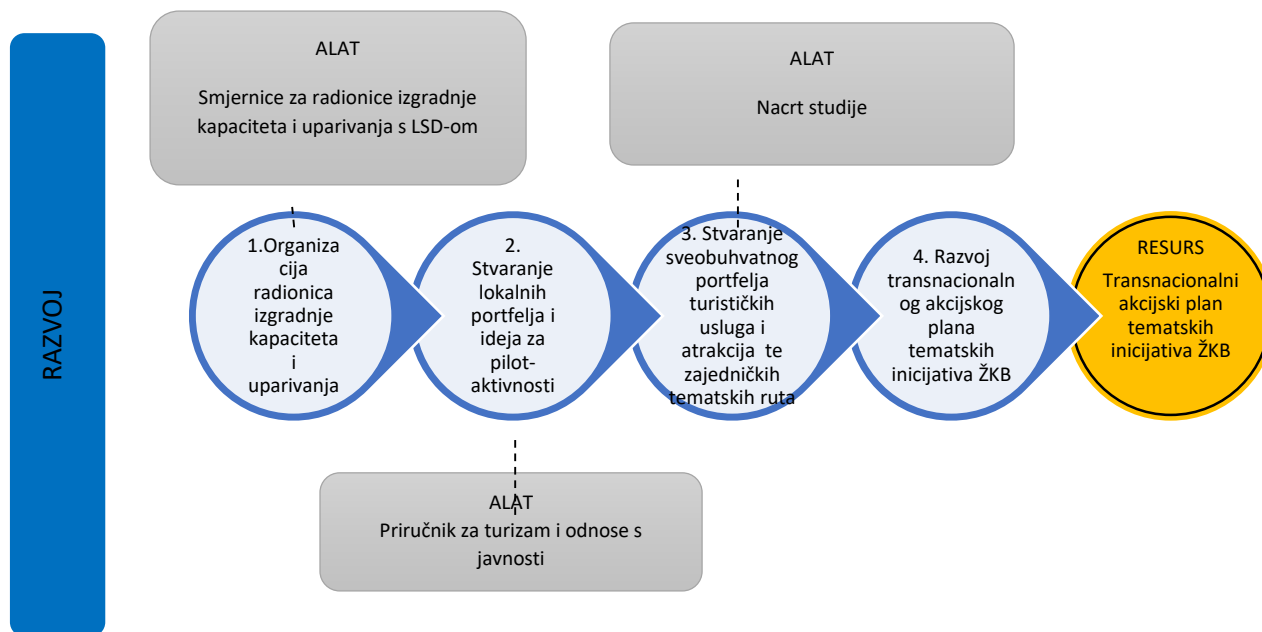
3.4 Razvoj lokalnih popisa i zajedničkog repozitorija materijalne i nematerijalne židovske kulturne baštine

Lokalni inventari / popisi temeljili su se na zajedničkom predlošku, tako da bi ih se moglo učinkovito integrirati u **zajednički web repozitorij na razini projekta**. Repozitorij je Excel datoteka u kojoj je

Interreg Danube Transnational Programme Rediscover - WEB based repository of identified Jewish Cultural Heritage elements							
Tangible cultural heritage elements - Synagogues, Museums							
ITEM'S NAME and LOCATION	RT DESCRIPTION (max. 300)	LONG DESCRIPTION (max. 1600 car.)	INVOLVED IN TOURIST ATTRACTIONS or TOURISM POTENTIAL	WEBSITE, LITERATURE	OTHER SOURCES (photos, plans, posters, postcards, other documents etc.)	FILLED IN BY PROJECT PARTNER	POTENTIAL SYNERGIES
Synagogue in Lendava, Lendava, Slovenia	Former Jewish synagogue, built in late 19 century, is today a renewed cultural centre with exhibitions about Jewish Community in Lendava and Prekmurje	Jews, who inhabited urban centres, in Lendava (till 1955 Lower Lendava) was an important factor of economic development and Lendava middle class, testified by the buildings on Glavna (main) Street in the town. Jews were merchants, tradesmen, ironworkers, doctors, savings banks founders, industrial plants owners, lawyers and influential, also leading men of the town. They were the carriers of the development of the so called golden era of middle class in Lendava. In 1866, as the Rabi Moses Schacherlesz was on function, they began building the synagogue, which today is still standing and is beside the one in Maribor the second preserved in Slovenia. One-storey neoclassic building of almost square base is covered with four side ridged roof, the façade is decorated with pilasters and a concave under-roof/wrath. Today the inner space is decorated with six gilded iron columns with Corinthian capitals, supporting the gallery. Only a clock remained of the original furniture. As a sacred object the synagogue was in use till 1944, when after the deportation of Jews the religious rituals were abandoned.	The synagogue is yet involved in tourism products, they have opening hours every day and they organise tours around synagogue.	http://sinagoga-lendava.si/ , Tracing Jewish Heritage, A guidebook to Slovenia, page 24-25	 Foto: ZINON Lendava, MGTI Lendava, Source: http://sinagoga-lendava.si/sinagoga-lendava	FPJ Institute of Culture, Tourism and Sport Murska Sobota	We should create tourism products with all of the synagogues in the Danube region or in connected countries. In the synagogue there is a museum of life of Jews in Lendava, so we see connection also with the Museum in Subotica. Because there are already guided tours in Pomurje region in Slovenia, we see connection with all other Jewish heritage.
Synagogue in Murska Sobota, Murska Sobota	The Murska Sobota synagogue was demolished in 1954 due to its deterioration and the fact, that after World War II no Jewish community was in the town.	Synagogue of Murska Sobota once stood in Lendavska Street, where today the so called Jewish apartment block is standing. Around 1860 the count Szegedy donated the Jewish community a piece of land at Lendavska Street, where the first synagogue was built soon after. Due to the increasing Jewish population already at the begin of the 20. Century it was too small, so the decision came to build a new one. In May 1907 in the presence of Murska Sobota Rabi Kiss the first	The synagogue was destroyed so it is not involved yet in tourism products. We have opportunity in the project to prepare some tourism product in which we should include the synagogue. Maybe a VR.	Tracing Jewish Heritage, A guidebook to Slovenia, page 22-23	Picture postcard, source: P30.03 	FPJ Institute of Culture, Tourism and Sport Murska Sobota	We see synergies between former synagogues in Murska Sobota with new synagogues in Szeged because the architect is the same - Lipót

svaka skupina židovskih elemenata kulturne baštine predstavljena u zasebnom radnom listu, koji ukupno sadrži 254 materijalna i 470 nematerijalnih elemenata židovske kulturne baštine.

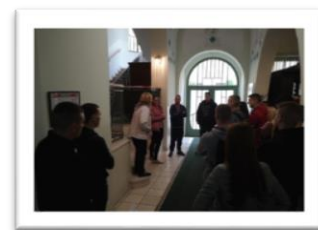
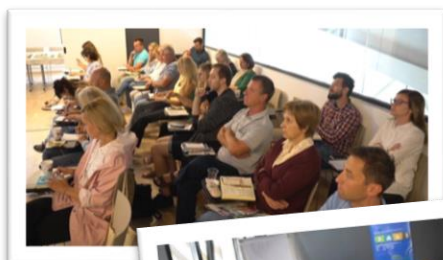
4 Razvoj proizvoda i usluga temeljenih na židovskoj kulturnoj baštini

4.1 Organizacija radionica izgradnje kapaciteta i uparivanja u partnerskim gradovima

Proces participativnog sustvaranja imao je oblik niza radionica za razvoj proizvoda. **Smjernice za**

pripremu i provedbu serije radionica za razvoj proizvoda predložile su tri vrste radionica - inventarizacijsku, izgradnje kapaciteta i uparivanja - koje će se organizirati u svakom partnerskom gradu. Opći cilj radionica bio je promovirati i povezati lokalne kulturne inicijative, razviti kompetencije uključenih aktera, prepoznati i širiti najbolje prakse, razviti kreativne inicijative koje valoriziraju neiskorišteni potencijal baštine i omogućiti učinkovitu kulturnu suradnju te razmjenu znanja u partnerskim gradovima i na razini projektnog partnerstva.

Cilj **radionica za izgradnju kapaciteta** bio je razviti vještine upravljanja baštinom i suradnje sudionika te ih osposobiti za metodologiju razvoja proizvoda kulturnog turizma i poslovnog planiranja. **Radionice uparivanja**, međutim, trebale su

koristiti znanje prikupljeno tijekom radionica inventarizacije i radionica izgradnje kapaciteta te koristiti prikupljene elemente inventarizacije židovske kulturne baštine.

4.2 Stvaranje lokalnih portfelja i ideja za pilot-aktivnosti

Na temelju lokalnih inventara židovske kulturne baštine i radionica za razvoj proizvoda, svaki je grad partner razvio svoje **lokalne portfelje potencijalnih turističkih proizvoda povezanih sa židovskom kulturnom baštinom**. Tipični lokalni portfelj sadrži sažetak procesa radionica za razvoj proizvoda, profil grada s naglaskom na židovsku kulturnu baštinu i turističku industriju, pregled dostupnih turističkih usluga i proizvoda i ideja za njihov razvoj temeljenih na židovskoj kulturnoj baštini, kao i prijedloge za provedbu takvih projekata. Lokalni portfelji nadalje su korišteni kao glavni referentni dokument za sve inicijative razvoja turističkih proizvoda i usluga temeljenih na židovskoj kulturnoj baštini. Pilot-ideje u najužem izboru dalje su razvijene i provedene u sljedećoj fazi projekta.

4.3 Stvaranje sveobuhvatnog portfelja turističkih usluga i atrakcija te zajedničkih tematskih ruta

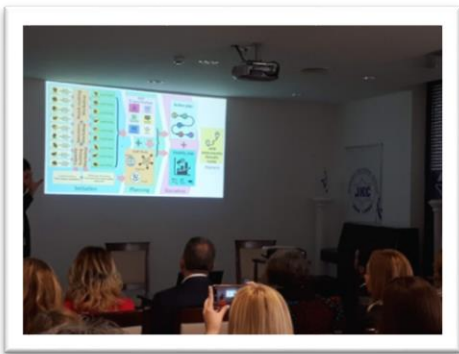
Nakon razvoja lokalnih portfelja, u Osijeku je u rujnu 2019. organizirana **Zajednička radionica za razvoj proizvoda**. Sastanak je označio novi korak u razvoju zajedničkih turističkih inicijativa temeljenih na židovskoj kulturnoj baštini na razini projekta. Na temelju rasprava i sporazuma na radionici razvijena su dva glavna dokumenta koja imaju za cilj stvaranje sinergije između pojedinih proizvoda na lokalnoj i regionalnoj / međunarodnoj razini uspostavljanjem sveobuhvatnog tematskog okvira.

Sveobuhvatni zajednički portfelj turističkih usluga i atrakcija partnerskih gradova pružio je obrazloženje kako se svi elementi židovske kulturne baštine identificirani u lokalnim portfeljima mogu rasporediti u 6 kategorija, a zatim reorganizirati u 5 klastera s ciljem izgradnje suradničkih mreža na lokalnoj i na razini projekta.

Nacrt studije pružio je dodatne korisne informacije o lokalnim / regionalnim / međunarodnim kulturnim / baštinskim uslugama pružanja turističkih informacija i prodajnim mrežama, kao i o lokalnim / europskim / globalnim tematskim židovskim i drugim mrežama kulturnih ruta.

Koncept predstavljen u Sveobuhvatnom zajedničkom portfelju turističkih usluga i atrakcija partnerskih gradova te Nacrtu studije konačno su odobrili projektni partneri tijekom **Radionice tematskih ruta** u Banja Luci u veljači 2020. Zbog izbijanja COVID-19 teme i pilot-ideje su modificirane.

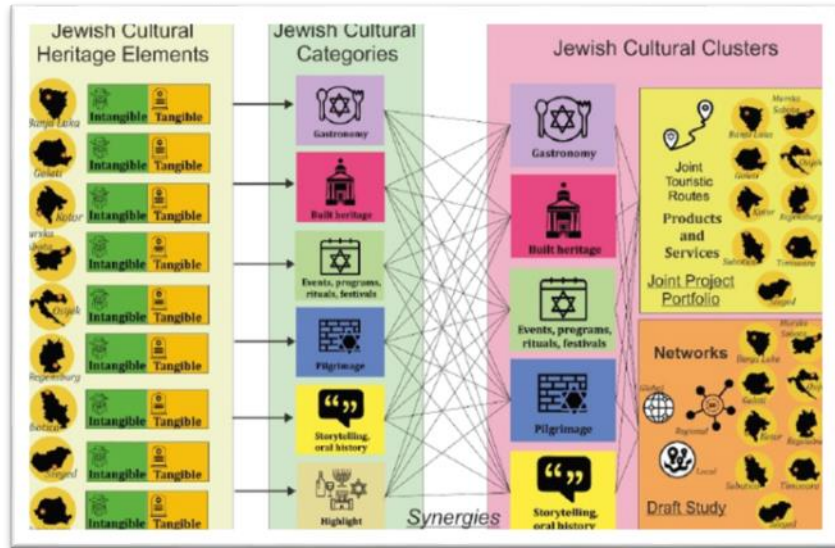
Okvir koji se na kraju nastavio dalje razvijati kroz Akcijski plan sadrži 5 zajedničkih tematskih ruta koje odgovaraju 4 kategorije i klastera:

1. Gastronomija
2. Obilasci s vodičem (graditeljska / arhitektonska baština)
3. Obnovljena židovska kulturna baština (graditeljska / arhitektonska baština)
4. Događaji židovskog festivala (događaji, programi, rituali, festivali)
5. Virtualni muzeji i izložbe (pripovijedanje priča, usmena povijest).

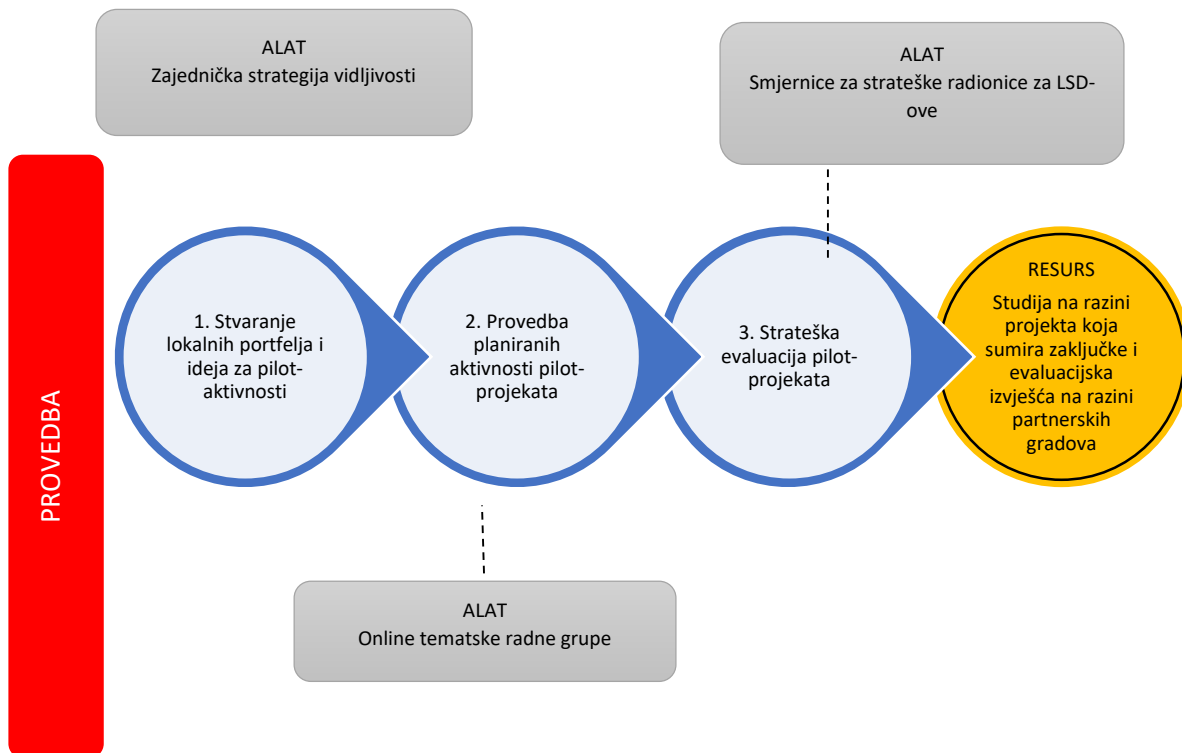
Sveobuhvatni zajednički portfelj turističkih usluga i atrakcija partnerskih gradova te Nacrt studije pružili su temelj detaljnom planiranju i provedbi pilot-aktivnosti tijekom sljedeće faze provedbe.

4.4 Razvoj transnacionalnog akcijskog plana tematskih inicijativa židovske kulturne baštine

Cilj **Transnacionalnog akcijskog plana tematskih inicijativa židovske kulturne baštine** bio je od tematskih ruta stvoriti održive poslovne modele i integrirati ih u veće nacionalne i europske tematske mreže. Akcijski plan određuje prirodu aktivnosti koje se trebaju provesti za postizanje ciljeva projekta. Opisuje izvediv proces pilot-aktivnosti korak po korak: vremenski okvir, uključene dionike, dostupnost i upotreba elemenata i izvora židovske kulturne baštine. Akcijski plan sastoji se od sljedećih elemenata: informacije o klasterima, uključeni gradovi partneri, pilot- projekti, korišteni elementi židovske kulturne baštine, sinergije i nacrt zbirke aktivnosti. Akcijski plan više je od priručnika za partnere o načinu provedbe pilot-projekata. Također pruža lako prilagodljive modele koje bi svi zainteresirani akteri u razvoju turizma mogli primijeniti u drugim gradovima. Stoga osigurava prenosivost pilota i razvijenih rezultata u različitim lokalnim okolnostima.

5 Provedba lokalnih pilot-aktivnosti

5.1 Stvaranje zajedničke strategije vidljivosti

Zajednička strategija vidljivosti pripremljena je paralelno s Akcijskim planom za potporu razvoju i uvođenju novih turističkih proizvoda i usluga. Zajednička strategija vidljivosti sadrži lokalno i zajednički primjenjive metode i forme vidljivosti potencijalnih lokalnih / zajedničkih turističkih proizvoda i tematskih ruta židovske kulturne baštine, istodobno definirajući kriterije i postupak integracije u međunarodne internetske / offline turističke informacije i prodajne usluge. Proces razrade Zajedničke strategije vidljivosti započeo je pripremom početnog prikupljanja marketinških metoda i površina vidljivosti primjenjivih za turizam temeljen na kulturnoj baštini. Zatim su pripremljene detaljne smjernice za provedbu radionica o vidljivosti dionika, o tome kako uključiti lokalne skupine dionika u proces odabira aktivnosti vidljivosti koje će se primijeniti za marketing lokalnih i zajedničkih turističkih proizvoda židovske kulturne baštine. Tijekom radionica sudionici su razgovarali o primjenjivim rješenjima, ponudili primjere dobre prakse i identificirali potencijalne mjere vidljivosti. Zajednička strategija vidljivosti temelji se na prikupljenim nalazima radionica o vidljivosti dionika.

Zajednička strategija vidljivosti primjenjuje isti okvir vidljivosti kako bi se odredili ciljevi, ključne poruke, ciljne skupine, komunikacijske aktivnosti, odgovorna osoba i raspored za svaki pilot projekt. Uz to, Zajednička strategija vidljivosti donosi **brend i slogan projekta**. Konačno, Zajednička strategija vidljivosti priprema se za marketinške i mjere vidljivosti Zajedničkih tematskih ruta - definira njihove konkurentske prednosti, predlaže marketinške metode i mjere vidljivosti te postavlja zajedničke strategije brendiranja.

5.2 Online tematske radne grupe

Kako bi se koordinirale pripreme i provedba pilot-aktivnosti, kako bi jedni drugima pružali pomoć, a nakon toga i procjenjivali i dijelili iskustvo pilot-aktivnosti, osnovane su **online tematske radne skupine** za svaku vrstu turističkih proizvoda ili usluga, a svaku takvu skupinu je vodio grad-partner odgovoran za tu određenu tematsku rutu. Voditelji grupa izabrani su tijekom projektnih sastanaka na temelju konsenzusa, uzimajući u obzir zadatke, pilot-projekte te iskustvo i vještinu kandidata na terenu.

Tijekom projekta održana su dva sastanka Opće internetske tematske radne skupine i određeni broj internetskih sastanaka tematske radne skupine koji su bili usredotočeni na svaku pojedinu tematsku rutu. Sesije, u trajanju od 45 minuta do 1,5 sata, dokumentirane su pomoću funkcije snimke zaslona, skiciranja i ograničenog snimanja u skladu s Općom uredbom o zaštiti podataka.

Umrežavanje i rasprave u okviru internetske tematske radne skupine omogućili su postupak kolegijalne recenzije. Tehnika "kritični prijatelji" korištena je za fino podešavanje planiranih aktivnosti i otkrivanje upozorenja, čime je doprinijela opstojnosti i održivosti pilot-aktivnosti. Internetske tematske radne skupine pretvorile su se u posebno praktičan format suradnje tijekom pandemije COVID-19, jer je trebalo reorganizirati mnoge planirane aktivnosti zbog zahtjeva za socijalnom distancom u isto vrijeme kad su mogućnosti za susret i pomoć od lokalnih partnera bile vrlo ograničene. Virtualni format korišten za sastanke, zajedno sa zahtjevima socijalne distance, također je olakšao razvoj virtualnih proizvoda koji su sami po sebi otvorili nove mogućnosti za razvoj publike.

5.3 Provedba planiranih aktivnosti pilot-projekata

5.3.1 REDISCOVER Gastronomija

Segedin - Kuharica na razini projekta - Avanture u židovskoj gastronomiji Podunavlja: Kuharica objavljena pod paskom

Turističke zajednice Segedina i okolice predstavlja židovsku gastronomiju partnerskih gradova i pruža priliku za promociju židovskih kulturnih vrijednosti na području koje pokriva projektom. Može se koristiti za domaću kuhinju, poslužiti kao osnova za kulinarske radionice ili inspiracija za jelovnike lokalnih restorana.

Regensburg - Lokalna kuharica - „Jüdische Küche erzählt“ (Židovska kuhinja pripovijeda): Grad

Regensburg odlučio je stvoriti kuharicu kako bi prikupila lokalne židovske recepte i dijelila priče o receptima i ljudima koji su ih prenijeli. Pilot-aktivnost se, s jedne strane,

usredotočuje na emocionalne osobine, osobne priče, koje su vrlo učinkovite u prenošenju nematerijalne kulture; a s druge strane odgovara trendu kulinarske umjetnosti.

Subotica – Portfelj o knjizi receptata gospođe Rosenfeld Mártonné iz 1923. godine: Domaćice, recepti, tradicionalni način vođenja židovske kuhinje i košer propisi koji ju rereguliraju predstavljaju neistraženi dio kulturnog identiteta grada. Gradski muzej Subotica prihvatio se izrade pretiska autentične židovske kuharice s novim dizajnom.

Galati - Mini e-kuharica i online radionica kuhanja: Pilot je proveden u sklopu Židovskog kulturnog festivala Rediscover koji je bio posvećen četiri stupa židovske kulturne baštine, gastronomiji, graditeljskom nasljeđu, kulturnim događajima i usmenoj povijesti. I kuharica i radionica nude ne samo široku paletu receptata, već i zanimljive informacije o židovskoj povijesti, tradiciji i ritualima.

Kotor - Gastro događaj “Upoznavanje građana i turista sa židovskom tradicionalnom kuhinjom”: Gastronomska manifestacija koja je ugostila židovske predstavnike Crne Gore i predstavljala židovsku kuhinju organizirala je i emitirala Nacionalna TV Crne Gore 20. prosinca 2020. Pilot je imao ulogu širenja znanja u općenito o židovskoj kuhinji i košer pravilima, što također omogućava gledateljima da saznaju više o životu lokalnih Židova.

5.3.2 REDISCOVER vođene ture

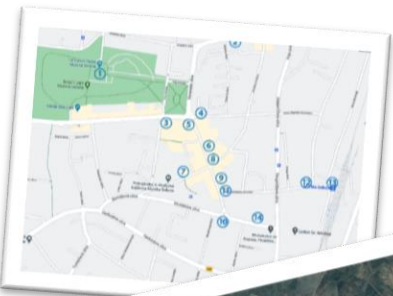
Segedin - mobilna aplikacija: Gradska uprava Segedina

željela je stvoriti novu, višeslojnu mobilnu aplikaciju za samostalne posjete koji istražuju bogate materijalne i nematerijalne elemente židovske kulturne baštine grada, kao i proširuju već postojeći turistički gradski portfelj. Kompleksna mobilna aplikacija Jewish Heritage Szeged dostupna je na četiri jezika (engleski, mađarski, rumunjski i srpski), na iOS i Android platformama, a sadrži tri glavna modula. Dio I je obilazak proširene stvarnosti židovskim grobljem u Segedinu, dio II je AR obilazak Nove sinagoge u Segedinu, a dio III je virtualna karta grada židovske kulturne baštine.

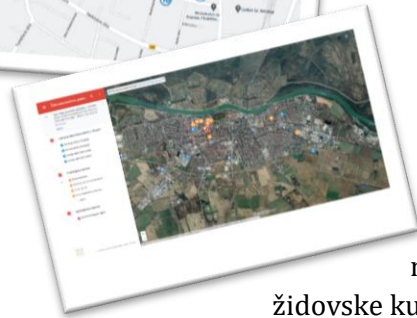
Banja Luka - ICT rješenja za rehabilitaciju uništene židovske baštine: Grad Banja Luka stvorio je ICT rješenja za rehabilitaciju židovske kulturne baštine. Među njima su QR kodovi koji pružaju informacije o tome kako su izgledale sinagoge u Banjoj Luci. Ploče s QR kodovima postavljaju se u Židovskom kulturnom centru i na digitalnoj ploči u centru grada. QR kodovi pružaju informacije o povijesti četiri sinagoge koje su nekada postojale u Banjoj Luci i o Židovskoj općini toga doba. Mobilna aplikacija prikazuje točne lokacije sinagoga. Virtualna šetnja informira o židovskim trgovinama i kućama koje su se nekad nalazile u centru grada, kao i o pričama njihovih vlasnika.

Murska Sobota – Židovski put Murske Sobote: Pilot je rezultirao izradom vodiča. Obuhvaća 15 lokacija židovske ostavštine u Murskoj Soboti. Za svako mjesto nalazi se kratki opis, slikovni materijal i zanimljive priče o mjestu ili ljudima koji su tamo živjeli. Put je napravljen poput slagalice, tako da se može prilagoditi željama grupe ili pojedinog turista.

Osijek – Virtualna šetnja židovskim Osijekom: Grad Osijek i njegov pridruženi partner, Židovska općina Osijek stvorili su informatički alat za samostalne posjete u istraživanju bogate materijalne i nematerijalne židovske kulturne baštine grada. Novi alat svojim korisnicima pruža višeslojni sadržaj: tekstualni, vizualni i audiolingvalni. Naracija i tekst su na hrvatskom i engleskom jeziku. Obilazak (šetnja) obuhvaća 20 građevina židovske kulturne baštine, uglavnom u središtu grada.

Subotica - internetski mobilni vodič židovske baštine: Platforma razvijena tijekom pilota hibridna je aplikacija s web HTML / JS / CSS programiranjem i mobilnim iOS-om i Androidom. Obuhvaća 12 mjesta židovske kulturne baštine od interesa i medijski sadržaj za svaku stranicu: naslovni tekst (do 500 znakova), audio datoteke (3000 znakova pisanog teksta / do 2 minute audio mp3 datoteke) i galerija 3 fotografije . Tekstovi su dostupni na pet jezika: srpskom, mađarskom, engleskom, hebrejskom i kineskom.

Subotica - Njena priča s vodičem u Subotici: Ideja pilota bila je stvoriti promotivni video koji prikazuje židovsku kulturnu baštinu Subotice iz perspektive mladih kako bi privukao različite vrste turista. Video je snimio mali tim mladih ljudi u organizaciji lokalne zajednice mladih (Prostor zajednice mladih). Prikazuje mladu djevojku koja šeta gradom i posjećuje bolje i manje poznate zgrade židovske baštine, a dostupan je na tri jezika.

Subotica - Vođeni obilazak židovskog groblja: Pilot je rezultirao prvim vodičem o subotičkom groblju koji je ikad objavljen za lokalne turističke vodiče i samostalne ture. Bogato ilustrirana knjiga na 48 stranica predstavlja židovske pogrebne običaje, simbole, grobove i kartu groblja.

Temišvar - HerStory - židovski Temišvar, ženska perspektiva: Obilazak s vodičem uključuje rute koja uključuju mjesta u Temišvaru, gdje su lokalne židovske žene ostavile traga: od ženske galerije u sinagogi do dirljivih spomen obilježja ženama, majkama i kćerima na židovskom groblju. Priča priče o nevjerojatnim ženskim majstorima, kao i o domaćicama, i ilustrira život Židovki, miješajući ga s općom poviješću gradske židovske zajednice.

Regensburg - Vodič "Židovski tragovi u Regensburgu": Gradska uprava Regensburg objavila je kulturni vodič "Židovski tragovi u Regensburgu" kao glavnu publikaciju koja prati židovska nalazišta i povijest u Regensburgu. Vodič je uvod u lokalnu židovsku povijest i život, dostupan je ljudima koji nemaju uopće ili nemaju puno predznanja i daje dobar pregled lokalne materijalne i nematerijalne židovske kulturne baštine. Paralelno s pilotom, Grad Regensburg također je izradio kartu

grada "Otkrivena židovska baština - obilazak Regensburga", koja je dizajnirana da prikaže prepoznatljiva židovska mjesta u Regensburgu i prenese njihovu povijesnu i trenutnu važnost.

Subotica - Portfelj židovske Subotice: Knjiga je sažetak podataka pronađenih tijekom projekta, a sadrži i materijalne i nematerijalne elemente židovske kulturne baštine u Subotici. Uključuje teme kao što su lokalna židovska kulturna, ekonomska i umjetnička mjesta, ljudi i događaji. Knjiga je dostupna na srpskom i engleskom jeziku, u tiskanom izdanju i na mreži.

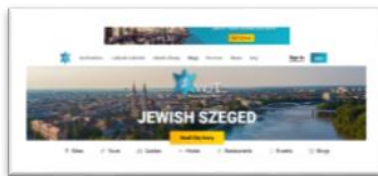

Banja Luka - Tematska tura s vodičem: kulturnu baštinu Banja Luke, kao i turističke vodiče zainteresirane za tura,

Prva ikada vođena tura kroz židovsku dodatne brošure za sve lokalne izrađeni su kao pilot-aktivnost.

Segedin - gradski portfelj Segedina na web stranici World Jewish Travel: World Jewish Travel je neprofitna organizacija sa sjedištem u Izraelu, koja pruža inovativnu i sveobuhvatnu digitalnu platformu za promicanje židovskih kulturnih putovanja i pomaže korisnicima u otkrivanju i doživljaju židovske baštine širom svijeta. Kao rezultat suradnje Grada Segedina i organizacije World Jewish Travel, Segedin se pojavljuje kao novo turističko odredište na ovom međunarodnom putničkom portalu s cjelovitim portfeljem grada.

Osijek - Profil grada Osijeka na web stranici World Jewish Travel: World Jewish Travel je neprofitna organizacija sa sjedištem u Izraelu koja pruža inovativnu i sveobuhvatnu digitalnu platformu za promicanje židovskih kulturnih putovanja i pomaže korisnicima da otkriju i iskuše židovsku baštinu širom svijeta. Kao rezultat suradnje grada Osijeka i organizacije World Jewish Travel, Osijek je prvi koji je na tom mjestu predstavljen iz Hrvatske. Portfelj Osijeka uključuje zanimljiva mjesta židovske kulturne baštine, kao i zanimljive i tragične osobne i obiteljske priče bivših i sadašnjih članova Židovske zajednice Osijek.

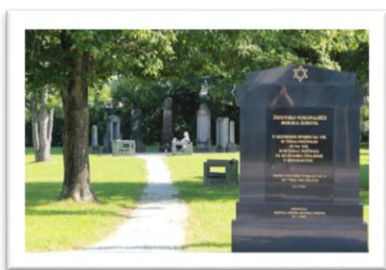

Kotor - Obrazovne radionice: Edukativne radionice za turističke vodiče Kotor bile su predviđene za širu javnost i zainteresirane turističke vodiče za Crnu Goru.

5.3.3 REDISCOVER Rehabilitirana židovska baština

Murska Sobota - Informativna ograda groblja u Murškoj Soboti: Ideja pilot-aktivnosti bila je podići ogradu na Židovskom groblju u Murškoj Soboti s ciljem zaštite groblja, sprječavanja njegovog skrnavljenja, simboličke naznake njegove izvorne veličine i vizualne prezentacije priče židovske zajednice u Murškoj Soboti.

Murska Sobota - 3D vizualizacija bivše židovske sinagoge u Murskoj Soboti: Sinagoga u Murskoj Soboti sagrađena je 1908. godine prema planovima Lipóta Baumhorna, poznatog mađarskog arhitekta židovskog podrijetla. Srušena je 1954. godine, zbog njenog postupnog propadanja i budući da u gradu nije postojala aktivna židovska zajednica nakon Drugog svjetskog rata. Ideja pilota bila je stvoriti 3D vizualizaciju bivše sinagoge u Murskoj Soboti kako bi ponovno otkrili i predstavili

ovo izgubljeno blago židovske kulturne baštine.

Osijek - Konzervatorsko istraživanje (elaborat) I glavni project rekonstrukcije

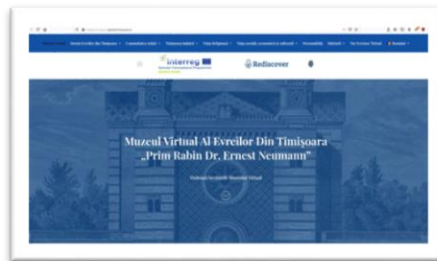
Gornjogradskog židovskog groblja u Osijeku: Konačni cilj pilota je rekonstrukcija židovskog groblja i njegovo predstavljanje kao nove atrakcije za posjetitelje i turiste. Budući da su židovska groblja, kako u osječkom Gornjem, tako i u Donjem gradu, pojedinačno zaštićena kulturna dobra, konzervatorska istraživanja bila su nužan prvi korak prema fizičkoj rekonstrukciji.

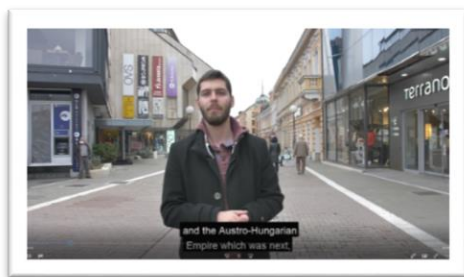
Kotor – Istraživanje crnogorskih Židova: Publikacija "Židovi u Kotoru prateći arhivske zapise XV-XX C." dovršava istraživanje o podrijetlu Židova u Kotoru, njihovim obiteljskim povijestima te otkriva gotovo zaboravljenu židovsku nematerijalnu kulturnu baštinu u gradu.

5.3.4 REDISCOVER Virtualni muzeji i izložbe

Temišvar - Virtualni muzej židovskog Temišvara "Rabin dr. Ernest Neumann": Virtualni muzej predstavlja povijest židovske zajednice u Temišvaru, prikazuje sve aspekte židovskog života, od religije do tradicije, kulture, usmene povijesti i košer hrane.

Regensburg - Spomen-obilježje na mjestu spaljivanja knjiga u Regensburgu: knjižne ograde: Knjižne ograde su grafička i kreativna instalacija sa smislenim sadržajem. Stoje na Neupfarrplatzu u Regensburgu, trgu gdje je nekad bila srednjovjekovna židovska četvrt. Instalacija nudi informacije putem QR kodova, koji također povezuju korisnika s web mjestom na kojoj se mogu pronaći sve informacije o knjigama i židovskom životu u Regensburgu.

Banja Luka - Virtualna izložba osobnih priča: Banja Luka stvorila je virtualnu izložbu nematerijalne židovske kulturne baštine grada, s fokusom na osobne priče židovskih obitelji i njihov doprinos ekonomskom i kulturnom razvoju grada.

Segedin - Izložba poznatih lokalnih židovskih osoba na otvorenom pod nazivom "Zaboravljena lica": Izložba "Zaboravljena lica: 12 + 1 legendarna ličnost iz židovske prošlosti Segedina" bila je poseban kulturni događaj koji je predstavio trinaest istaknutih ličnosti čiji su korijeni iz Segedina. Njihove osobne priče prikazane su na dvodimenzionalnim panoima u obliku kipa u prirodnoj veličini (160 cm visok i 90 cm širok) na engleskom i mađarskom jeziku, a koje su otporne na vremenske nepogode.

Osijek - Osječka izložba dr. Hermanna Weismanna pod naslovom Priča o

nezaboravu: Izložba ostavštine dr. Hermanna Weissmanna predstavlja vrijedna umjetnička djela, knjižnicu, numizmatičke predmete i židovske tradicionalne ritualne predmete. Također prikazuje stanje osječkog društva prije Drugog svjetskog rata, poštovanje i ugled koje su osječki Židovi uživali i doprinos koji su dali razvoju grada i prosperitetu.

Subotica – Muzejska izložba “Obični život iz perspektive Židova”: Nova izložba u Gradskom muzeju Subotica je organizirana prezentacija i prikaz izbora predmeta iz muzejskog spremišta, upotpunjena zbirkom ponovno otkrivenih priča istaknutih članova Židovske općine Subotica.

Kotor - Izložba židovske materijalne i nematerijalne kulturne

baštine u Kotoru: Izložba židovske kulturne baštine u Kotoru otvorena je u galeriji Pomorskog muzeja Crne Gore. Kroz 23 izložbena panoa (100x70cm) predstavljene su različite tematske cjeline koje se odnose na arhivska svjedočenja o Židovima na teritoriju općine Kotor od 15. do 20. stoljeća i židovsku kulturnu baštinu u općini Kotor stvorenu tijekom 19. i 20. stoljeća.

5.3.5 Događanja židovskih festivala REDISCOVER

Regensburg - Scenarij kazališne predstave: Grad Regensburg ugovorio je mladi lokalni dramski tim za izradu scenarija i koncepta kratke kazališne predstave na njemačkom jeziku u trajanju od 40-60 minuta, pod nazivom “Kamemereyt” (jidiš za uspomene / sjećanja). Predstava se bavi (lokalnom) židovskom poviješću i prilagodljiva je bilo kojoj sceni (unutarnjoj i vanjskoj) i publici. Premijera je planirana u lipnju 2021. godine.

Regensburg - Festival: Europski dan židovske kulture: Grad Regensburg odlučio je po prvi se put pridružiti Europskom danu židovske kulture. Glavni cilj bio je učiniti lokalnu židovsku kulturu (materijalnu i nematerijalnu) vidljivom i dostupnom kroz niz aktivnosti. Festival se održao 13. rujna 2020. godine, u sklopu Europskog dana židovske kulture.

Segedin - Događaji židovskog festivala u Segedinu - Avanture u židovskoj kulturi: Poznate osobe koje predstavljaju suvremenu židovsku kulturu pozvane su da iznesu svoja osobna razmišljanja vezana uz židovske običaje i kulturu u nizu od ukupno šest manjih događaja od 17. rujna do 26. studenog 2020.

Murska Sobota - Dani židovske kulture u Murskoj

Soboti: U razdoblju od 7. do 22. rujna u Murskoj Soboti u okviru Europskih dana židovske kulture 2020. organizirana su tri događanja koja promiču židovsku kulturnu baštinu..

Galati - Židovski kulturni festival REDISCOVER: Umjesto pravog židovskog kulturnog festivala stvorena je internetska platforma kao i stvarni fizički održan festival. organizirane su fizički, snimane, namjenskoj web stranici intervjui i pripovijedanje, vođeni

koja je uključivala iste elemente. Većina festivalskih aktivnosti snimljene i učitane na (radionice, emisije, obilazak).

Kotor - Koncert židovske glazbe: riječi o projektu i 7 glazbenih točaka: zbarska skladba "Židovska pjesma", instrumentali židovskih skladatelja. učenici glazbene škole "Vida Matjan".

Sastojao se od uvodne prva pjesma bila je a ostale pjesme su bili Pjesme su izveli profesori i

5.4 Strateška evaluacija pilot-projekata

Faza provedbe projekta zaključena je strateškom evaluacijom pilot projekata. U tu su svrhu u partnerskim gradovima organizirane strateške radionice za lokalne skupine dionika. Kako bi se partnerima pomoglo u planiranju, pripremi, provedbi i dokumentiranju radionica, na razini projekta izrađene su **Smjernice za pripremu i provedbu strateških radionica za lokalne skupine dionika.**

Na temelju inputa prikupljenih tijekom strateških radionica za dionike organiziranih u svakom partnerskom gradu, izrađena su **zaključna izvješća** za svaki od pilot-projekata kako bi se sažela lokalna iskustva i nalazi procesa razvoja i primjene proizvoda, te pružile ideje za promociju, marketing i održivost pilotiranih kulturnih proizvoda i usluga iz zajednice.

6 Održivost proizvoda, iskustava i mreža projekta

Projekt završava pripremom Priručnika za valorizaciju židovske kulturne baštine proizašlu iz zajednice, što je glavni rezultat razvijen tijekom faze održivosti. Priručnik donosi pregled projektnog iskustva, doprinoseći tako održivosti postignuća projekta.

6.1 Održavanje uključenosti lokalne zajednice u priznanju vrijednosti Židovske kulturne baštine

Da bi ponovno otkrivena židovska kulturna baština, kao i svaka druga baština, zaživjela, mora se aktivirati Ciklus baštine. Dok razmišlja o iskustvu projekta REDISCOVER, model Ciklusa baštine (Heritage Cycle Model) pomaže procijeniti koji su procesi Ciklusa baštine (Heritage Cycle) i u kojoj mjeri aktivirani.

Projekt REDISCOVER učinio je veliki korak u otkrivanju, razumijevanju i ponovnom vrednovanju židovske kulturne baštine gradova-partnera, kao i u podizanju svijesti o doprinosu židovskih zajednica razvoju njihovih gradova. Kako bi se Ciklus baštine (Heritage Cycle) i dalje kretao, poduzet

će se daljnji koraci za brigu o ponovno otkrivenoj židovskoj kulturnoj baštini, uživanje u njoj i traženje njenog daljnjeg i dubljeg razumijevanja. Razvoj turističkih proizvoda i usluga temeljenih na židovskoj kulturnoj baštini koristan je u tom pogledu.

6.2 Integriranje proizvoda i usluga pilot-aktivnosti u turističku ponudu

Turistički proizvod je "kombinacija je materijalnih i nematerijalnih elemenata, kao što su prirodni, kulturni i ljudskim radom izrađeni resursi, atrakcije, sadržaji, usluge i aktivnosti oko određenog središta interesa koji predstavlja srž marketinškog miksa destinacije i stvara cjelokupno iskustvo posjetitelja, uključujući i emocionalne aspekte za potencijalne korisnike. Turistički proizvod cijeni se i prodaje putem distribucijskih kanala i ima svoj životni ciklus ". Stoga uspjeh i održivost novog proizvoda ili usluge uglavnom ovise o dva aspekta. Jedno od njih je koliko privlačno iskustvo posjetitelja proizvod ili usluga predstavlja, a drugo je koliko je učinkovito integrirano u postojeću turističku ponudu.

Budući da se turizam događa u destinacijama, novi proizvodi / usluge moraju se procijeniti u kontekstu određenog grada-destinacije. Ovo potpoglavlje Priručnika za valorizaciju razmatra potencijal različitih vrsta proizvoda / usluga temeljenih na židovskoj kulturnoj baštini stvorenih tijekom projekta.

6.3 Potencijal za održivost i razvoj projektnog partnerstva

Turističke mreže rastući su međunarodni fenomen zbog svog potencijala da prevladaju usitnjenu prirodu turističke ponude. S obzirom na to, projekt je od samog početka bio u velikoj mjeri vođen partnerstvom. Umrežavanje se odvijalo na četiri glavne razine.

Prvo, projekt je angažirao lokalne židovske zajednice i pokrenuo interakciju između članova židovske zajednice i ne-članova koji su voljni dijeliti židovsku nematerijalnu kulturnu baštinu.

Kao drugo, projekt je sadržavao neke osnovne elemente klasterizacije, praksu tipičnu za mala i srednja poduzeća, koja žele dobiti pristup resursima i tržištima i optimizirati konkurentsku prednost, npr. kroz zajednički razvoj proizvoda i mjere vidljivosti.

Treće, tijekom provedbe projekta pokrenuti su kontakti, pa čak i praktična suradnja s nizom međunarodnih (židovskih) kulturno-baštinskih mreža i turističkih mreža. Takvi savezi doprinose povećanju kvalitete profila destinacija, pomažu u povećanju vidljivosti turističkih proizvoda, s ciljem dosezanja šire publike potencijalnih posjetitelja.

I posljednje, ali ne najmanje važno, u projektu je sudjelovalo 9 gradova koji predstavljaju 8 zemalja Podunavlja. Takva prilično široka međunarodna mreža povijesnih gradova sa zajedničkim projektnim iskustvom može dalje širiti pristup projekta susjednim regijama projektnih partnera.

7 Zaključci

Razmišljanje o postignućima projekta sugerira da je projekt REDISCOVER aktivirao proces prepoznavanja vrijednosti lokalne židovske kulturne baštine partnera u projektu. Glavni napredak postignut je u podizanju svijesti lokalnih dionika i šire javnosti o židovskoj kulturnoj baštini njihova grada, koja je često bila nepoznata i skrivena. Ovo je prvi korak prema vrednovanju njihovog povijesnog okruženja, brizi o njemu i uživanju u njemu, što dalje generira želju za još boljim razumijevanjem. Neki kulturni proizvodi i usluge temeljeni na židovskoj kulturnoj baštini koji su pilotirani tijekom projekta mogu se razviti u proizvode održivog turizma, posebno židovska gastronomija i festivalska događanja. Konačno, partnerstvo uspostavljeno tijekom projekta među lokalnim dionicima, kao i projektnim partnerima, može rasti kao Zajednica prakse ako partneri nastave komunicirati na području židovske kulturne baštine.

Zajednice su u središtu očuvanja baštine, a projekt REDISCOVER temelji se na pristupu da je sudjelovanje dionika bitan čimbenik za uspješan razvoj održivih turističkih proizvoda utemeljenih u zajednici. Kad je riječ o židovskoj kulturnoj baštini u doba nakon Holokausta, glavni izazov za gradove s nekad prosperitetnim židovskim zajednicama je taj što su njihovi potomci uplašeni i često imaju vrlo ograničene resurse za očuvanje i korištenje svog nasljedstva. Stoga se lokalna židovska kulturna baština može održavati i prenijeti na buduće generacije samo ako je cijeni i brine o njoj šira zajednica sugrađana. Ponovno otkrivanje prvi je korak u tom cilju. To nije samo nagrada već i obveza.